

تعیین عوامل موثر بر سنجش حس تعلق به مکان در مساجد

مهدی منتظر الحجه^۱، پردیس اکبری^۲، دل آرا توحیدی^۳

^۱ استاد یارگروه شهرسازی دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد، montazer@yazd.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، pardis_ak@yahoo.com

^۳ دانشجوی کارشناسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، delara_212@yahoo.com

چکیده

یکی از معانی مهم و موثر در ارتقای کیفیت محیط های انسانی، حس تعلق به مکان می باشد. این حس، عامل مهم در شکل گیری پایه های ارتباطی استفاده کنندگان و محیط بوده و نهایتاً منجر به ایجاد محیط های با کیفیت خواهد گردید. می توان گفت این حس در راستای تداوم حضور انسان در مکان نقش تعیین کننده ای را دارا می باشد. مسجد یکی از عناصر مهم و تاثیر گذار در شهر های اسلامی است، در طول تاریخ شکل گیری شهر های اسلامی مساجد همواره به عنوان فضاهای عمومی مهم و مردمی دارای عملکردهای متعدد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و کالبدی بوده و در زندگی مردم نقش محوری داشته اند. این مقاله بر آن است تا با مطالعه بر روی مساجد به شاخص های موثر بر ایجاد حس تعلق دست یابد. این پژوهش از حیث هدف جزء پژوهش های کاربردی است و روش پژوهش توصیفی - تحلیلی است. جهت جمع آوری داده ها از منابع مکتوب و کتابخانه ای استفاده شده است.

واژگان کلیدی: مسجد، حس تعلق به مکان، کیفیت فضا، شهر اسلامی

۱- مقدمه

محیط مصنوع، شبکه ای پیچیده از روابط متنوعی است که نه تنها بین افراد با همدیگر بلکه بین افراد و محیط نیز رخ می دهد. زمانی که ارتباط انسان و محیط مبتنی بر تجربه ای برای انسان باشد، محیط به مکان تبدیل می شود (pretty, 2003: 275)

مکان تنها پدیده ای مادی نیست که فقط حاصل بارگیری عناصر طبیعی باشد بلکه مکان ترکیبی از فضاها، عناصر مادی و طبیعی، عناصر معنوی و غیر مادی است. این عناصر در هم تنیده به مکان، نظم و شکل و معنایی خاص می دهد و آن را از دیگر مکان ها متمایز می کند. مکان تجربه فضا از طریق انسان است و نیز می توان گفت مکان ترکیبی از انسان و محیط کالبدی است که به واسطه "حس کردن" به تجربه در آمده و ادراک می شود (رلف، ۱۳۸۹). شهر جایی ایست که تعاملات شهری در آن به وقوع می پیوندد و در این میان مکان هایی هستند که با زنده کردن حس تعلق خاطر در ذهن شهروندان میتوانند هویت از دست رفته آن مکان را بازگردانده و آن را به مکانی خاطره انگیز تبدیل کنند. مساجد در گذشته به عنوان اصلی ترین فضای جمعی مسلمانان، از جهات و به اشکال مختلفی، یک فضای شهری تمام عیار بوده اند اما امروزه با توجه به گسترش شهر ها و هم چنین